

Učiteljski T O V A R I Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 10.

V Ljubljani 15. maja 1873.

Tečaj XIII.

Šolska postava na Kranjskem je poterjena!

Njih c. in k. apostoljsko Veličanstvo je z naj vikšim sklepom od 29. aprila t. l. poterdilo šolski postavi kranjskega deželnega zbora, in sicer: a) o napravi, vzdrževanju in obiskovanju javnih ljudskih šol in b) o pravnih razmerah učiteljstva v javnih ljudskih šolah. — Kar smo kranjski učitelji že toliko časa želeli, smo tedaj dosegli. Ta postava zadobi že prihodnje šolsko leto veljavo, in ž njo začénjala bode se še le prava nova doba pri kranjskih učiteljih.

Ker ta postava zadobi veljavo prihodnje šolsko leto t. j. že letošnjo jesen — bode se eno leto potem morala povsod splošno izpolnovati. Slava naj vikšemu poterjenju!

Nekaj v prevdarek.

V pedagogiki velja pravilo, da so pred vsem ženske naj bolj sposobne za poduk in izrejo ženske mladine. Dobro učiteljico v deklinški šoli ne more nihče nadomestiti, kakor tudi ne dobrega učitelja pri dečkih. Paganom ni nikdar prišlo na misel, da bi bili učitelju izročevali deklíče v poduk in izrejo. V Atenah in v Rimu so skerbele matere in strežnice za poduk in izrejo ženskega spola, kolikor sploh so se s tem ukvarjale. Tudi v kerščanski dobi so to pičlo, kar so se učili deklíči, oskerbovale ženske. Večkrat se prepirajo, ali učitelja ali učiteljico v de-

kliško šolo? Naravna pot je ta, da v dekliško šolo slišijo ženske, katere bolj razumevajo njih duševno čutenje in življenje, kakor moški.

Za podučevanje sploh žene niso nič manj sposobne kakor moške, ker imajo zdravo pamet za presojo človeških razmer, živo čuvstvo za vse dobro in lepo in verno serce, poleg tega so v vsakdanjih malih in težavnih vztrajne, — recimo pa, da so za abstraktne vede manj sposobne, so pa za dekliške šole toliko bolj sposobne, ker z neko prirojeno bistroumnostjo in hitrostjo razumejo človeško in božje življenje, kakor se razodeva v človeški duši. Te misli je tudi Ohler (*Lehrbuch d. Erz. und Unter. Mainz 1861. str. 123*) in veliko drugih.

V dekliških šolah so pa zopet boljše redovnice, kakor svetne učiteljice, v tem govori škof Wittman, poseben prijatelj otrok in šol, tako-le:

1. Učiteljice se nikjer tako po ceni ne dobivajo, kakor v samostanih. Učiteljica ne zahteva drugega za svoj trud, kakor navadno hrano, in v zadrugah je to še bolj po ceni. Ako učiteljica zbolí, pomagalka je že pripravljena, katera njeno delo nadaljuje (v ljubljanskih nunskih šolah ste po dve učenici v eni sobi). „Kedar pri šoli opeša, je vendar še za druga manjša hišna opravila.

2. V samostanih se prihodnje učiteljice tudi naj bolj pripravljajo za svoj stan; hrup in truš sveta jih ne bega pri učenji. — Kjer jih je treba, so že pripravljene; ne same, ne njih sorodovinci se ne pritožujejo nad tem, da niso še umestnjene.

3. Redovnice ne spreminjajo svojega stanu, kar se pa svetnim učiteljicem ne more braniti. Njih učenke so prav za prav njih otroci, za nje skerbé, za nje molijo.

4. Na učilnicah, kjer so umestjene svetne učiteljice, ne more biti niti učenja niti odgoja tako harmonična ali soglasna; učiteljice menjajo službe, tedaj tudi ni takega ubranega sodelovanja, kakor pri samostanskih šolah.

5. Tudi učenke zelo spoštujejo in ljubijo svoje učiteljice redovnice. — Lepi nauki, katerih se dekličí iz glave naučé, so res dobri, in v mirnih trenutkih za premišljevanje; a v vihnem času zmaga le nedolžno in pobožno serce. In ravno za djanjske vaje v pobožnosti in v kerščanskem življenji pred vsem skerbé redovnice gotovo ložeje, kakor svetne učiteljice.

Ni vse eno, ali stopi v dekliško šolo nečimurno napravljeno babše, ali ponižno napravljena ženska ali redovnica. Dekličí kakor že sploh ženske gledajo bolj na vnanjost, kakor je potrebno, ta ali druga malenkost na učiteljni obleki ali kaka druga malenkost jih čisto zbega in zmoti. — Vsak tedaj lahko pregleda, koliko vpliva na žensko nravnost imajo že po svojem vnanjem učiteljice redovnice na živi in čutni ženski spol.

6. Nравnost ali нравno življenje po mestih in sploh med ljudstvom določi ženski spol. Naj si domišljujemo moški kolikor hoté s svojim gospodstvom nad ženami, v resnici le žene gospodujejo in gospodinijo, in po gospodinji se rada zverže vsa hiša. Dokler je tedaj ženstvo pobožno, ni obupati nad mestom ali krajem; zgubljenega moža ali zagrešene otroke zopet kerščanska žena in mati h kerščanstvu pripelje.

Križ iz dekliških šol, kerščanstvo iz dekliških šol; to zahteva sedanja svet. Visoke šole so že zdavnej nehale verske biti; kakšne so srednje šole, to pokažejo dijaki sami s svojim obnašanjem po dnevu in po noči, v cerkvah in šolah,* tudi po ljudskih šolah se začénja daniti — ali temniti; le v dekliških šolah učé še redovnice. Oh, to je pa vendar odveč! to ne sme še dalje tako ostati, sicer redovnice nikdar ne odmerjô, ženske ostanejo zmirom polne vraž, in tema bo še dalje vladala po zemlji! Delajmo tedaj pred vsem na to, da pristudimo ljudem samostanske šole, in potem smo že storili velik korak naprej — do nejevere.

Ženska odgoja.

(Dalje in konec.)

Pervo in naj potrebnejše je verouk. — Za njim pa pride materin jezik. — Kateri pa je v našem mestu večini izobraženih rodovin materin jezik? Slovenski rodoljubje naj bi nikdar ne opuščali, svoje hčere podučevati v materinščini. To je edini pripomoček, da se slovenščina, ne rečemo da se razširja, še celô da se ohrani, kolikor je je sedaj. Dokler bo slovenski jezik le za posle in prosto ljudstvo, ne bomo napredovali. Kedar se pa bodo slovenske hčere tudi do dobrega naučile slovenskega jezika, čutile se bodo tudi za Slovenke, in svoje otroke v Slovence izrejevale. Sicer ostane resnično: kar človek ne pozná, tega tudi ne ceni; naše slovstvo ni sicer bogato, pa vendar že nekaj šteje; dokler pa ženstvo domačega slovstva ne pozná, bo zmirom raji po tujem slovstvu segalo, in še to domače, kar imamo, preziralo. — Rodoljubom se res to nikakor ne more zadosti priporočevati.

V številjenji je toliko dovolj za hišno gospodinjo, da hitro in brez pomote izrajta hišne prihodke in troške.

Da se vera vterdi in нравnost v zgledih pojasni, je potrebno, da dekličí znajo zgodbe sv. pisma in cerkveno zgodovino; poslednje vsaj toliko, da zadobé popolen pregled vseh dogodéb in da se serce pri pogledu na kerščanske mučence in spoznovalce ogreva za sveto vero. Kar pa se tiče svetovne zgodovine, naj se odberó med važnimi rečmi naj važnejše in tako vversté, da dekličí vidijo notranjo zvezo zgodovine, t. j. kako djanje iz djanja izvira. Veliki značaji, posebno izverstne žene,